บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ ประการแรกพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย ประการที่สองเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ และประการที่สามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) โดยเปิดโอกาสให้สังคมและชุมชนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา และสถานประกอบ การได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน การศึกษาจึงไม่สามารถแยกออกจากชุมชนได้ เพราะชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของตน เกิดความร่วมมือที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเกิดการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปลูกฝังและสร้างสรรค์สังคมไทยให้เข้มแข็งต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

การจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนตามปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตนั้นย่อมต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปัจจัยเกื้อหนุนที่มีส่วนสำคัญต่อการศึกษาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมคือแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 25 กล่าวว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ทั้งนี้เพราะแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นศูนย์รวมหรือศูนย์กลางของความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของการเรียนรู้ มีประโยชน์ทั้งในแง่การกระจายโอกาสทางการศึกษา การให้การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่มีผลต่อการสร้างกระบวน การพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการจัดการพัฒนาการศึกษาเพื่อ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549)

ดังนั้นการจัดการศึกษาของไทยจึงควรเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะการให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้เพียงแหล่งเดียว คือ ระบบโรงเรียนอย่างเช่น ปัจจุบันนั้นอาจไม่สามารถพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และทรัพยากรของชุมชน และอาจจะทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ขาดความสามารถ ทักษะการดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองตามวิถีของชุมชนเนื่องจากไม่มีแหล่งการเรียนรู้อื่นเข้ามาเสริม

การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เกิดการแข่งขัน ผู้คนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความรู้ที่หลากหลาย เพราะสังคมสมัยใหม่ไม่ได้เพียงต้องการทุน แรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบเพื่อสร้างมูลค่าการผลิตเท่านั้น แต่ยังต้องการความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งความรู้พื้นฐานและความรู้เชิงประยุกต์ นำเอาความรู้ไปสู่ผลผลิตและการสร้างสรรค์พัฒนางานต่าง ๆ การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่มีผลต่อการแข่งขันและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน องค์กร สถาบัน ถือเป็นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนาประเทศ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2547, หน้า 2) ดังนั้นสังคมไทยจึงควรที่จะสนับสนุนและส่งเสริมผู้สร้างความรู้ (Knowledge Producers) และมีผู้ใช้ความรู้ (Knowledge Users) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถทางการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้สังคมไทยมีคุณค่า น่าอยู่ สันติ ส่งเสริมความเป็นธรรมและสังคมที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยใช้หลักการทางศาสนาคือ ขันธ์ทั้ง 5 ของสังคมได้แก่ ศีลธรรม ปัญญา เศรษฐกิจถูกต้อง รัฐที่ถูกต้อง และสังคมเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศในส่วนของสังคมไทยที่พึงปรารถนาคือ สังคมที่เข้มแข็ง และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และเป็นสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, 2546, หน้า 13 - 14)

กระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้คนจำเป็นจะต้องพัฒนาขีดความสามารถของตนเองเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และการพัฒนาที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่งอกเงยและเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสมอง การกระทำและประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง (สุพัตรา ชาติบัญชาชัย, 2548, หน้า 27 - 28) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอ หลากหลาย และมีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมให้คนทั่วไปในชุมชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ง่ายและสะดวก สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสนับสนุนหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ด้วยเหตุผลที่ว่าในโลกปัจจุบันมีการเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการเรียนรู้จะต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่หลากหลายตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้ทักษะพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะในการสืบค้นความรู้และจัดแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และค้นคว้าได้ด้วยตนเอง (เพ็ญณี แนรอท, 2544, หน้า 6)

ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เป็นแหล่งสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้โอกาสแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนมาร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาศัยชุมชนเป็นหลักและยึดหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองตอบความต้องการของคนในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ยังสามารถใช้เครือข่ายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกในท้องถิ่นของตน โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้และสร้างสังคมการเรียนรู้อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าบางชุมชนจะมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนโดยองค์กรส่วนท้องถิ่นบางแห่ง แต่คนในชุมชนยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว ศูนย์การเรียนรู้เหล่านี้จึงไม่สามารถสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน หากการจัดการเรียนรู้สู่ชุมชนใดสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งจริยธรรมและการส่งเสริมอาชีพ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และสามารถช่วยสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนด้วย (ชาตรี เจริญศิริ, 2547, หน้า 122) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาในด้านการสร้างและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนของกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแผนในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนควรส่งเสริมให้ประชาชนผู้ซึ่งรู้สภาพปัญหาในชุมชนของตนเป็นอย่างดีได้ร่วมให้ข้อเสนอแนะเพื่อจะได้สร้างแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของชุมชน (กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, หน้า 16) การที่คนในชุมชนร่วมกลุ่มทำงานจนเกิดเป็นปฏิสัมพันธ์ในชุมชนกลายเป็นชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขทั้งในระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับสังคมจนกระทั่งถึงระดับประเทศ (ชาตรี เจริญศิริ, 2547, หน้า 122)

ปัจจุบันนวัตกรรมการจัดการศึกษาแบบศูนย์การเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะเป็นรูปแบบที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และศึกษาได้ด้วยตนเองตามความสนใจและความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน หลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ จึงได้มีการศึกษา วิจัยถึงการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ภายในหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้น เช่น งานวิจัยของ สมชัย วรานุกูลรักษ์ (2545) ที่ศึกษาถึงการพัฒนาระบบการจัดศูนย์การเรียนรู้ในสถานประกอบการ หรืองานวิจัยของ ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2551) ที่ศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์ (2550) ที่ได้ศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ในชุมชนต่าง ๆ ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้น เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และสานสายใยครอบครัว (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, หน้า 73) หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเมืองแสนวิชชาลัย ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนของชุมชน จัดฝึกอบรมอาชีพ เป็นเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งเป็นแหล่งรวบรวมและเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้าน จึงสรุปได้ว่าในปัจจุบันทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับคนทุกคนอย่างเสมอภาค ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยกรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีข้อเสนอแนะว่าในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตของบุคคลในสังคม มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน จัดให้มีความสนุกสนานรื่นรมย์และมีชีวิตชีวา มีความทันสมัยอยู่เสมอ มีการพัฒนาบุคลากร มีการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนควรมีส่วนร่วมของชุมชน (กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, หน้า 65) สำหรับต่างประเทศมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับชุมชนเพื่อใช้เพิ่มโอกาสทางการศึกษาเช่นกัน ตัวอย่างเช่นศูนย์การเรียนรู้สำหรับชุมชน Kawasaki Fureaikan ตั้งอยู่ที่ Kawasaki ชานเมืองโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เป็นองค์กรเอกชนที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ ส่งเสริมให้ชาวต่างชาติ เช่น เกาหลี จีน เปรู อินเดีย ฯลฯ ที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ได้เรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น (โอเค เนชั่น, 2550) นอกจากนี้ประเทศเวียดนามยังได้ศึกษาถึงการพัฒนาต้นแบบศูนย์การเรียนชุมชน ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างจังหวัดมุกดาหารและจังหวัดกวางตรี สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จัดทำโครงการพัฒนาต้นแบบศูนย์การเรียนชุมชนของประเทศเวียดนามขึ้น เพื่อใช้เป็นศูนย์สาธิต ทดลอง ศูนย์การเรียนรู้ตลอดจนการกำหนดแผนพัฒนาศูนย์การเรียนชุมชนและแผนฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชนเวียดนาม (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2553)

ชุมชนนาจอมเทียนตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลนาจอมเทียน เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังขาดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเพียงห้องสมุดที่ให้บริการหนังสือและการค้นหาข้อมูลผ่านเครือข่าย Internet โดยใช้ชื่อแหล่งการเรียนรู้นี้ว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนซึ่งเปิดดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2551 มีจำนวน

ผู้ใช้บริการในแต่ละเดือนอยู่ระหว่าง 190 - 350 คน เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดในตำบลนาจอมเทียนจำนวน 8,031 คน พบว่ามีผู้ใช้บริการเพียงร้อยละ 2.37 - 4.36 (กองการศึกษา เทศบาลตำบลนาจอมเทียน, 2552) ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะต้องสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนได้รับความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมุ่งเน้นเรื่องที่เกี่ยวข้องเหมาะสมและจำเป็นในการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้มี การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ไขสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ความรู้ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและพึ่งพาตนเองได้และมีการจัด การเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ สาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) จากข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนชุมชนนาจอมเทียน ซึ่งสรุปจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลนาจอมเทียน พ.ศ. 2553 - 2557 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพบว่าประชาชนในชุมชนนาจอมเทียนมีปัญหาการว่างงาน และต้องการหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยต้องการการฝึกอบรมอาชีพ ตลอดจนจัดหาสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าที่ผลิตได้และส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลผลิตอย่างต่อเนื่อง (เทศบาลตำบลนาจอมเทียน, 2553 ข) ซึ่งการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ การจัดหาสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าและการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าให้กับประชาชนในชุมชนนาจอมเทียนนั้น หน่วยงานผู้รับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือตลอดจนส่งเสริมให้มีการจัดหาแหล่งที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการความรู้ การจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชนซึ่งได้แก่การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชนดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้บริหารท้องถิ่น โดยดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลนาจอมเทียน รับผิดชอบงานกองการศึกษาซึ่งมีภาระหน้าที่กำกับดูแลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนนาจอมเทียนได้มีแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Reserarch: PAR) เป็นแนวทางในการพัฒนาเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนนาจอมเทียนรวมทั้งยังสามารถใช้เป็นศูนย์กลางในการให้ บริการความรู้ การจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชนที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของคนในชุมชนนาจอมเทียนอย่างแท้จริงส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนนาจอมเทียนได้อย่างมีคุณค่านำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน
3. เพื่อประเมินรับรองรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนเป็นแหล่งสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานและชุมชน
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำหรับท้องถิ่นอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย ได้แก่ แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วม รวมทั้งสภาพปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความต้องการในการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ เทศบาลตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ศึกษาและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. ขอบเขตความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ความสำเร็จจากการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

3.2 ความสำเร็จที่เกิดจากการนำรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนไปใช้

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน หมายถึง องค์ประกอบที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ประกอบด้วย

1.1 ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

1.2 กลยุทธ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

1.3 บทบาทหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

1.4 กลุ่มเป้าหมายที่จะมาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

1.5 การประกันคุณภาพศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

1.6 โครงสร้างการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ได้แก่ การกำหนดสถานที่ตั้งและแบบแปลนศูนย์ฯ ระยะเวลาและงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ฯ การจัดการและผู้รับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์ฯ

1.7 กระบวนการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน ได้แก่ การศึกษาความต้องการของประชาชนในชุมชน การกำหนดแผนการดำเนินงานศูนย์ฯ การจัดสรรงบประมาณในการดูแลศูนย์ฯ การให้บริการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์ฯ

1.8 การติดตามและประเมินผล ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน และการประเมินรับรองรูปแบบศูนย์รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่ประยุกต์และรวมเอาแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน บนพื้นฐานของความเสมอภาคและมีหลักของการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่ง ได้แก่ ประธานชุมชุนเทศบาลตำบล นาจอมเทียนและประธานชุมชนย่อย 9 ชุมชน 9 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 1 คน ตัวแทนหน่วยงานภาค เอกชน 1 คน ผู้บริหาร ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 4 คน รวมทั้งสิ้น 15 คนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวิจัย

3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน หมายถึง แหล่งที่เป็นศูนย์กลางในการให้บริการความรู้ การจัดการเรียนรู้ การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชนนาจอมเทียนที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของคนในชุมชนนาจอมเทียน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

4. ประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน หมายถึง ผลที่ได้จากการนำรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้แล้วส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้รับบริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนในด้านการให้บริการและความคิดเห็นของคณะทำงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียนในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University